

הר"ר יעקב יואל גרינאוויץ
דגל שמחת נישואי בנו למד"ס

הר"ר משה לויפר שליט"א
דגל נישואי בנו למד"ס

הר"ר משה סאלאק הי"ד
דגל הולדות בנו למד"ס

הרב ר' יושע ערענרייך שליט"א
דגל נישואי בנו למד"ס

הר"ר נחמן יושע גאלדעווייץ הי"ד
דגל נישואי בנו למד"ס

תשוח"ח להם, יו"ר שיכון לראות רוב
חזק מכל יוצאי חלציהם ולהתבונן בכל
מילי דמיטב.

א פלאטפארמע פאר אייך -איבער אייערע דורות

עומדים עלינו לכלותינו

קאלעדזש דזשורנאל דעקט אויף שוידערליכע אונטערלאגע און געפארפולע בייזע צילן פונעם 'גזירת החינוך' היל"ת

דעם היינטיגן דאנערשטאג ערשיינט א לענגערע אפהאנדלונג איבער דעם אנגייענדן גזירת החינוך אין אירע מאטיוון, אין א פרעסטיזשפולן זשורנאל גערופן ביים נאמען "The Revealer" [דער אנטפלעקער], וואס ווערט ארויסגעגעבן דורך די אפטיילונג פאר 'ערליגע און מיידע' אינערהאלב די ניו יארק יוניווערסיטי (NYU) קאלעדזש.

נאך א לענגערע דעטאלירטע באריכט איבער דעם שוואכן סטאטוס פון די לימודי חול אין חסידישע מוסדות במשך אלע יארן, וואס כלשונם "פארשווערט עס צו מאכן געהעריג פרנסה שפעטער"... קומט ער צום אויספיר, אז דער 'עיקר' פראבלעם וואס האט זיך געשאפן אין אמעריקע אנטקעגן דעם אידישן ערציאונג, איז דער פאקט אז ווען א קינד ווערט נתחנך אין די אידישע בתי חינוך, קען ער נישט האבן די אייגענע רעכט פון אויסוועלן א מעגליכקייט צו קענען ח"ו אפלאזן דעם אידישן ערליכער וועג רח"ל.

דאס קומט נאך א הקדמה ווי ער ברענגט ארויס דעם 'אידישן שטאנדפונקט' אז אנדערש להבדיל אנדערע קאמיוניטיס וואס זענען אויך זייער אפגעזונדערט פון די גאס, א שטייגער ווי די 'עמיש', אבער דאך איז דא א מורא'דיגע קאנטראסט צווישן 'עמיש' און די חסידי'שע אידן, דהיינו אז די 'עמיש' וואוינען אין 'דורעל געגענטער', דהיינו פארשטופטע שוואך באוואוינטע געגענטער, און אזוי אויך באנוצן זיי זיך נישט מיט די אלע נייע פארגעשריטענע טעכנאלאגישע כלים, און פארן נישט מיט קיין קארס, ממילא איז פארשטענדליך וויאזוי זיי האלטן זיך אזוי אפגעזונדערט פון די וועלט.

אנדערש איז ביי די חסידישע געמיינדע, וואס וואוינען אין ריזיגע באוואוינטע שטעט, און פארן מיט קארס און נוצן טעלעפאנען, און וועלן זיך אפ'ל באנוצן מיט די פובליק טראנזיט סיסטעם, אבער דאך האלטן זיי זיך אזוי אפגעזונדערט פון ווערן אויסגעמישט מיט די אמעריקאנע גאס, די מעגליכקייט פאר אזא אומנאטירליכע רעזולטאט

על משמר החינוך בארץ ובגולה:

גליון מ"ה
עשי"ק פ'
שוועטס
תשפ"ד
לפ"ק

נא שלא לקרותו
בשעת תפילה
וקריאת התורה

the revealer

a review of religion & media

Hasidic Yeshivas and Children's Rights

by Dena S. Davis
Published on September 5, 2024

On the other hand, these Hasidic boys are American children, with rights to 'life, liberty and the pursuit of happiness.' Surely it negates the free exercise clause if these children are

denied the basic tools to make their way in the world because of their parents' religious beliefs. How can we say that Hasidic children have fewer rights than other children? In America, parents have a great deal of sway over their families, but they do not own their children. When children come of age, they have the right to choose their own religion and their own way of life; if they do not, they have a basic education, that right becomes difficult if not impossible to exercise. Even Galston concedes that closed communities must provide exit ramps.

Whether they knew it or not, when the Hasidim made their way to America, they entered into a bargain. In America, Hasidic Jews have religious freedom to a degree unparalleled almost anywhere else. Their clothes, their synagogues, their language, their food, their Sabbath observance, are all peculiar to the typical American eye, but they go about their business largely undisturbed, and even supported.

But this freedom is a double-sided coin. In America, everyone is guaranteed religious liberty. Including children. Not, of course, that a Hasidic child, or any child, can decide on his own that he would rather not attend synagogue, or would prefer to sample the Catholic church down the road. But once that child becomes an adult, that is exactly what he can do.

The state has a powerful obligation to protect all children's access to an education adequate enough to allow them to shape their own futures. The most compelling argument for this case relies on legal philosopher Joel Feinberg's theory of a "child's right to an open future."

Feinberg believes that rights can ordinarily be divided into four kinds. There are rights that adults and children have in common (e.g., the right not to be killed). There are rights that are generally held only by children (or by dependent adults). These dependency rights derive from the child's dependence on others for such basics as food, shelter, and protection. Third are rights that can only be exercised by adults, such as the right to marry or to practice the religion of one's choice. Finally, and most important for our purposes, are what Feinberg calls "rights-in-trust," rights that are to be "saved for the child until he is an adult." These rights can be violated by adults now, by acting in ways that cut off the possibility that the child, when it reaches adulthood, can exercise them. Child marriage is an example of adults making a decision that blocks the child's ability to choose their own spouse upon attaining adulthood. Rights in this category include virtually all the important rights that we believe adults have, but which must be protected now if they are to be exercised later. Grouped together, these rights constitute what Feinberg calls "the child's right to an open future."

By refusing to educate their children to make their way in the outside world, Hasidic communities violate their children's right to an open future. This, of course, is exactly their goal. The Hasidic ideal is to educate children to be righteous Jews, put family first, and comply with the norms of the community. And they have every right to advocate for those ideals and to model them for their children. But they also, as Americans, must allow their kids the basic tools to make other choices. It is the state's responsibility to make sure that happens.

דער יהדות החרדית בלייבט אנגעגארטלט קעגן די אלע נסיונות צו טוישן דעם ערליכן חינוך, און וועט נישט מוותר זיין אויף דאס מידנעסטע טויש און נאכגעבונג פאר אזעלכע סארט צילן רח"ל.

לְמַעַן אֲשֶׁר לֹא יִלְמְדוּ: אֲתָכֶם לְעִשׂוֹת כָּלל תּוֹעֲבֹתָם ■

גרויסע חסידישע מוסדות אין ארה"ק לייגן זיך גענצליך אונטער די רעדער פונעם טמא'נעם ציונים'טישן שמד חינוך סיסטעם צוליב געלט

די ביטערע נייעס וואס קומט אריין פון ארה"ק, אז לידער איז דאס אריין אפעקט צום נייעם אפיציעלן שולע יאר, און זיי זענען געפאלן אויפן פראנט גענצליך איבערצוגעבן זייערע מוסדות אונטער די אויפזיכט פון ממשלת הכופרים הציוני. «

מוסדות אלס אפיציעלע פובליק-שולעס אונטער די ראמען פון מ"ח (ממלתי חרדי-חסידי), צוליב דעם נסיון הכסף פון ריזיגע געלטער.

א שאק און א שוידער כאפט אן יעדן ערליכען איד, מיט

הרחבת גבולי הקדושה על טהרת הקודש

בית חינוך לבנות 'עשרת בנות' - ריבניץ' עשה"ק אין בלומענבערג בויפט צו ריזיגע עקסענסענשען צום בנין צו קענען אקאמאדירן די וואקסענדע תלמידות בליע"ה אויף קומענדיגע יאר

אין מיט א ווארעם הארץ שליסן זיך אן מיט א 'זכות' אבן אינעם 'עקסענסענשאן פראיעקט' פאר די סכום פון \$500 ווי עס ווערט פאראייביגט די זכות פון אויפשטעלן דעם נייעם חינוך אומפערע אין שטאט בלומענבערג.

אידן אלזעטליך וואס ווילן נעמען א חלק אין אריסהעלפן דעם אויפבו פונעם בנין קענען רופן - 347-2858-786 צו געבן א ווארעמע גרבה.

ווי אויך דארף דער מוסד דרינגענד האבן נאך א באס פארן קומענדיגן לערן-יאר ווי די זכות שטייט נאך אפן צו ווערן אויסגעקויפט צו אפקויפן דעם געוואלדיגן זכות, ביטע זיך פארבינדן אויף 845-820-1321 די טויזענטער שעות פון חינוך בנות ישראל על דרך ישראל סבא וועט פאראייביגט ווערן בזה ובבא פארן נדבן החשוב, וצדקתו עומדת לעד.

אין די יעצטיגע טעג ארבעט מען העפטאג אין שטאט בלומענבערג אויפצובויען דעם פרישן עקסענסענשאן צום עקזיסטירנדער בנין פונעם מיידל סקול 'עשרת בנות ריבניץ' עשה"ק.

די עקסענסענשאן וועט בעז"ה אנטהאלטן דריי נייע לעכטיגע קלאסן מיט שיינע ליפטיגע קארדארן צו קענען אקאמאדירן די וואקסענדע צאל תלמידות בליע"ה אויף קומענדיגע יאר די תלמידות פון אלע יארגענע.

לויט ווי די הנהלת המוסדות געבן איבער איז דער עקסענסענשאן בלויז 'צייטווייליג' ווען אין די יעצטיגע טעג וועבן זיך בס"ד גאר ערנסטע פלענער אריינצוציען א דריי שטאקלעך בנין אויפן א באזונדערע שטח, א פראיעקט וואס דארף אפמאכטן דריי מיליאן דאללאר!

די פרייע צייטונגען יובל'ן מיט א געוואלדיגן נצחון, אנדערענדיג דאס אלס א 'חינוך איבערקערעניש', די פרייע גלייבן זיך נישט אליינס אז אזוינס האט געקענט טאקע פאסירן, איינע פון די צייטונגען 'מקור ראשון' שרייבן אויף די העדליינס "זיי זענען מוותר אויף די כה - אבער זיי וועלן מרויח זיין פונעם וויתור", דאס מיינט קליפ אין קלאר, אז די מנהיגי ומנהלי המוסדות ווייסן אז זיי געבן אויף דאס בעלות אינערהאלב דעם הנהגת החינוך און געבן דאס איבער פארן ממשלת הכופרים, אבער זיי זענען רח"ל גרייט אויפן מקח, ווייל זיי וועלן מרויח זיין א הון תועפות פונעם שלחן איזבל דורכ'ן מוותר זיין אויף זייער בעלות!

זיי געבן איבער אז א געוויסער 'שי קלדרון' פונעם ממשלת הכופרים אין אנפירער פונעם 'ממלכת חרדי', האט אין די לעצטע חדשים געהאט "אסאך טיפע שמועסן מיט די פארטרעטער פון די אדמו"רים ורבני"ם, וואס דורכדעם איז רח"ל צוגעקומען צום יעצטיגן לערן יאר 8000 נייע תלמידים צו די פובליק שולע סיסטעם!

זיי שטאלצירן אז מען רעדט פון 'צענטראלע חסידות'ער צום ביישפיל: בעלז, צאנז, קארלין סטאלין, און זיי לייגן צו אז מיט 4 יאר צוריק האט מען שווער געארבייט אריינצובאקריגן עפעס א קליינע חסידות, אבער דער פאקט אז מ'האט מצליח געווען אריינצובאקומען 'בעלז מיט צאנז', דאס איז גאר עפעס אנדערש.

די חסידות ווארפן זיך אונטער צוליב געלט, אונטערן גאנצן 'תכנית הליכה', אבער לימודי ליבה אליינס איז פאר די רשעים נישט גענוג, 'אין הצר שוה בנזק המלך', זיי שרייבן אז "עס קומט נאך צו א רייע חומר הלימודים וואס וועט אהערשטעלן א גוטער איזאורעלי סיסטעם רח"ל.

מי יגלה עפר מעיני די מלאכי משרתי עליון, דער הייליגער דברי חיים פון צאנז זי"ע, און קדושי עליון די בעלזע רביים לדורותיהם זי"ע, די שרי הצבא לוחם צו זיין דעם מלחמת ה' ברמה אויף יעדן מין דורכברוך און חומת ההתבדלות, ובדבר שנצטערו הצדיקים יכשל בהם זרעם, בעון הדור ווערט מען נתפס אין דברים חמורים ונוראים, אלס צוליב דעם נסיון הכסף.

די רשעים טראומפירן שרייבנדיג אז זיי ווייסן אז דאס גייט זיך נישט ענדיגען מיט בעלז, צאנז, קארלין, דאס איז רח"ל גאר די התחלה, זיי רופן דאס אן א לייכטוועג, אז די וואס האבן זיך שוין אונטערגעווארפן וועלן (ה'לל!) ווייזן די וועג פאר אנדערע, ווי שטארק זיי האבן מצליח געווען⁽¹⁾, דורכ'ן ווערן א חלק פונעם ממלכת חרדי פאבליק סקול סיסטעם. - זיי זאגן אז ווער עס איז אין שטח, זעהט ווי ווייט דאס איז משפיע אויף אנדערע נאכצומאכן.

טהרה איבערנעמען קאנטראל אויף די בתי חינוך פון אונזערע קינדער, מען דארף נישט מער ווי נעמען אין באטראכט די פילע אויבערדערמאנטע נצחונות פאר די רשעים מיט וועלכע זיי טוען זיך אויף אז די דאזיגע זאכן וועט גענצליך עלעמינירן דעם אידישן קאנטראל אין זייערע בתי חינוך, וועלכע ציען גאר ענליכע שטריכן צו די מוהלך וואווי די לאקאלע רעגירונג וויל אייננעמען די היגע בתי חינוך, אאו"וו.

חכמינו ז"ל לערנען אונז 'הרואה סוטה בקלקולה יזיר עצמו מן היין', עס בלייבט איבער צו לערנען פון דעם א מוראדיגער מוסר השכל, אז מעכטיגע חסידות און אומפערעס וואס שטאמן פון צדיקים וקדושים מלאכי מעלה משרתי קל, קענען פאלן אויפן פראנט צוליב געלט, דאס זעלביגע דארפן מיר דא חוץ לארץ שטייען על המשמר און אנטלויפן פון אלע צווייפעלהאפטאגע געלט שטיצעס פון אלע רעגירונגען וועלכע ווילן אונז טוישן, ואין חכם כבעל נסיון.

■ ולא תקחון שחד

זי שרייבן ווייטער: "די מוסדות ווארפן זיך אויך אונטער אונטער אן אינספקענשאן סיסטעם, דער מנהל ווייסט וואס מען ערווארט פון אים ער זאל אויסלערנען די קינדער 'ליבה' הונדערט פראצענט, מען גייט אינספקענשאן די ביכער, די שעות פון לימודי חול אאו"וו זיי פירן אויס דערנאך: "און אונזערע אייגן זענען מיר די פאקט אלס האפענונג צו שאפן א גענצליכע מהפכה".

זיי פארציילן אז די מלמדים גייען רח"ל דורכגיין טרענינגן זיי דארפן ווערן הונדערט פראצענט טרענירט און פארהערט, צו זען אויב זיי קענען צושטעלן דעם דשאב פאר די ממשלת הכופרים, זיי פארצייענען דעם פאקט אלס דער גרעסטער חידוש.

דער דאזיגער באריכט טרייסלט אויף יעדער ערליכער איד באשר הוא שם, און טראגט א ספעציעלע באדייט אויך פאר אונז אידן אין ניו יארק אין פארשידענע אספעקטן, ווען מיר שטייען אויך אין קאמף נישט צו דערלאזן די שונאי כל

דורותינו אין אייער פאסט קעסטל

ערהאלט 'דורותינו' אויף פאסט וועכענטליך פאר א

מינאמאלע אפצאל פון \$8 לחודש

סובסקרייבט אייך היינט! לאזט א מעסעדזש אויף 845-237-4779

פתגמי קדישיני

איבער דעם סבב וואס מיר געפונען זיך

אבער מען פארדרייט עס מען זאגט דערין פשטים וואס איז נישט אמת. דאס זאגט דער פסוק אז מען וועט אויסדרייען דורך שוחד די ווערטער פון די צדיקי אמת.

דער פסוק רעדט נישט כי דא פון איינעם וואס ווערט 'היינטיגע צייטן' אנגערופן א חכם, און אפילו נישט פון איינעם וואס האט געהייסן א חכם אין די צייטן פון די נביאים, נאר פון אזא איינעם וואס כביכול דער אויבערשטער אליין זאגט אויף אים עדות אין די הייליגע תורה אז ער איז א חכם און א צדיק, פונדעסטוועגן דורכן נעמען שוחד אדער באקומען עפעס א שטיקל הנאה ווערט שוין פארקרימט זיינע ווערטער.

(רביה"ק מסאטמאר זי"ע - בלק תשנ"ו חידושי תורה ודרשות)

"...מען זאל נישט נעמען שוחד, ווייל עס מאכט בלינד די אויגן, און עס פארדרייט די רייד פון די תורה, רש"י זאגט 'דברים המצודקים', דאס מיינט אז ער וועט פארדרייען די רייד פון די תורה הקדושה, אבער לכאורה דארף מען לויט דעם פארשטיין פארוואס שטייט נישט ארויס אים פסוק 'דברים המצודקים' וואס עפעס שטייט 'דברי צדיקים', נאר דער סדר איז אז ווען א מענטש איז משוחד און מען פארדרייט דעם אמת, האט מען דאך מורא אז מענטשן וועלן נישט אננעמען דעם שקר, דערפאר טוט מען ארויפלייגן דעם שקר אויף ווערטער פון די אמת'ע צדיקים אז דאס האבן זיי געמיינט, קומט אויס אז מען דערמאנט טאקע די ווערטער פון די צדיקים,